

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci žalobkyň: **a) O. K.**, a **b) MUDr. I. K.**, obě zastoupené JUDr. Petrem Šťovíčkem, Ph.D., advokátem se sídlem Malostranské nám. 5/28, Praha 1, proti žalovanému: **Státní pozemkový úřad**, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, zastoupený JUDr. Lubomírem Fockem, advokátem se sídlem Náprstkova 276/2, Praha 1, za účasti osoby zúčastněné na řízení: Hlavní město Praha, se sídlem Mariánské nám. 2, Praha 1, zastoupené JUDr. Janem Nemanským, advokátem se sídlem Těšnov 1/1059, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 11. 2020, čj. SPU 353658/2020, o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2022, čj. 6 A 4/2021-69,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m a j í** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení **n e p ř i z n á v á .**
- IV. Osoba zúčastněná na řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a předcházející soudní řízení

[1] Žalobkyně jsou dědičky po paní E. S. Paní S. uplatnila restituční nárok dle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“). Během řízení o tomto nároku zemřela a nárok přešel na žalobkyně. Řízení o nároku bylo ukončeno rozhodnutím Krajského pozemkového úřadu pro Středočeský kraj a hl. m. Prahu ze dne 31. 10. 2017, čj. PÚ 8043/93/6. Krajský pozemkový

úřad rozhodl, že sporné nemovitosti stát sice odkoupil, stalo se tak však v tísní za nápadně nevýhodných podmínek. Nemovitosti nicméně nebylo možné vydat, jelikož byla dána překážka zastavenosti dle § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě. Žalobkyně tedy mají právo na náhradu za nevydanou nemovitost. Musí ale vrátit kupní cenu.

[2] S odstupem necelých tří let žalobkyně podaly žádost o obnovu řízení dle § 100 odst. 1 správního řádu. Obnovit chtěly řízení, jež vyústilo ve vydání uvedeného rozhodnutí (z 31. 10. 2017). Tvrdily, že Okresní soud v Karviné usnesením ze dne 13. 7. 2020, sp. zn. 36 D 1606/2017, Nd 394/2019, vypořádal dědictví jiným způsobem, než plyne z rozhodnutí z 31. 10. 2017. Krajský pozemkový úřad žádost rozhodnutím ze dne 2. 9. 2020, čj. SPU 316420/2020/JEH, sp. zn. SPU 258425/2020, zamítl. Žalobkyně se odvolaly. Žalovaný jejich odvolání zamítl a rozhodnutí krajského pozemkového úřadu v záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil.

[3] Žalobkyně rozhodnutí žalovaného napadly žalobou u Městského soudu v Praze. Ten ji v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. Unesení o dědictví podle něj nemělo vliv na výrok rozhodnutí z 31. 10. 2017. To určilo, že žalobkyně nejsou vlastníky sporných pozemků. Podíly žalobkyň na samotné pozůstalosti tak nebyly pro rozhodnutí podstatné; jejich uvedení ve výroku rozhodnutí bylo nadbytečné, neboť samo o sobě žádná práva a povinnosti zakládat nemůže. Proto ani změna tohoto podílu, která vyšla najevo při dodatečném projednání dědictví, nemůže mít na tento výrok žádný vliv. Výrok rozhodnutí z 31. 10. 2017 žádný podíl na majetku (a tím na pozůstalosti) stanovit nemohl a nestanovil, byť jej nadbytečně konstatoval. Po vydání usnesení o dědictví je tak z hlediska výroku rozhodnutí z 31. 10. 2017 situace stále stejná – žalobkyně nejsou vlastníky nemovitosti, ale jsou dědičkami osoby, která zemřela, a která uplatnila nárok na vydání majetku. Práva a povinnosti žalobkyň tedy zůstávají stále stejná.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[4] Žalobkyně (stěžovatelky) podaly proti rozsudku městského soudu kasační stížnost. Nesouhlasí s tím, že by vyjádření podílu v rozhodnutí z 31. 10. 2017 bylo nadbytečné. Žalovaný podíly dědiců ve svých rozhodnutích standardně uvádí. Je totiž zásadní, aby byl správně určen vzájemný poměr mezi jednotlivými dědici restitučních nároků. Usnesení o dědictví určilo, že stěžovatelky mají poměry k restitučnímu nároku ve výši 5/11 a 6/11. Rozhodnutí z 31. 10. 2017 ale uvádí, že se jedná o poměry ve výši 1/2. Restituční ocenění nevydaných pozemků přitom činí částku 1 267 000 (ceny pozemků k roku 1991), a tedy aktuálně se může jednat o nárok v tržní hodnotě zhruba 50 mil. Kč. Je proto nezbytné, aby byly poměry obou stěžovatelek jednoznačně určeny. Správní orgány měly s rozhodnutím na vypořádání dědictví vyčkat; nemohly rozhodovat o nárocích jednotlivých stěžovatelek samy. Důvodem obnovy řízení je proto zejména okolnost, že správní orgány nebyly oprávněny vypořádat dědictví po zemřelé E. S.

[5] Žalovaný ke kasační stížnosti uvedl, že dle stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 1995, sp. zn. Cpjn 36/95, zákon o půdě upravuje v § 4 odst. 4 samostatně přechod nároku na dědice. Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1383/2005, pak plyne, že si žalovaný může sám posoudit okruh možných dědiců pro účely správního řízení. Žalovaný tedy postupoval správně, když v řízení (ústícím ve vydání rozhodnutí z 31. 10. 2017) jednal s oběma dědičkami. Byl to naopak Okresní soud v Karviné, který rozhodoval

pokračování

mimo svou působnost. Přechod restitučního nároku na dědice nemá být řešen v řízení o pozůstalosti. Usnesení sp. zn. 30 Cdo 1383/2005 také výslovně uvádí, že v případě zamítavého rozhodnutí pozemkového úřadu nemá určení spoluvlastnických podílů žádný význam. Neobstojí tedy tvrzení stěžovatelek, že je pro ně zásadní, aby výrok rozhodnutí uváděl správné podíly na pozůstalosti. Vzhledem k tomu, že ke změně podílů došlo v nepatrné části, je jednání stěžovatelek rovněž účelové a vedené snahou změnit již jednou pravomocně rozhodnuté řízení o jejich restitučním nároku. Stěžovatelky nepodaly proti rozhodnutí z 31. 10. 2017 žalobu a tímto postupem se snaží dosáhnout vydání nového rozhodnutí, proti němuž by žalobu podat mohly. Takové jednání představuje zneužití práva. Navíc stěžovatelky mohly svá tvrzení uplatnit mnohem dříve.

[6] Osoba zúčastněná na řízení ke kasační stížnosti uvedla, že krajský pozemkový úřad si v rozhodnutí z 31. 10. 2017 správně sám posoudil otázku přechodu nároku na dědice. Městský soud pak správně uvedl, že dané rozhodnutí nadbytečně uvádí podíly stěžovatelek. Toto rozhodnutí návrh na určení vlastnictví k daným nemovitostem zamítlo a daná informace tak byla nadbytečná.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v mezích rozsahu kasační stížnosti a v ní uplatněných důvodů; neshledal přitom vady, k nimž přihlíží z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Podstata sporu spočívá v tom, zda má uvedení podílů stěžovatelek v rozhodnutí z 31. 10. 2017 právní význam. Pokud nemá, nemůže mít žádný právní význam pro dané rozhodnutí ani případná změna těchto podílů. Z tohoto názoru vyšel městský soud. Pokud naopak uvedení těchto podílů nějaký právní význam má, bylo by možné o obnově řízení uvažovat, jestliže by se ukázalo, že uvedené podíly neodpovídaly skutečnosti.

[10] Městský soud zdůraznil, že rozhodnutí krajského pozemkového úřadu bylo zamítavé. Krajský pozemkový úřad určil, že stěžovatelky dané nemovitosti nevlastní. Je zjevné, že prostý zamítavý výrok skutečně žádná práva nezakládá. V tomto ohledu je třeba nicméně zdůraznit, že řešený případ takto jednoznačný není. Rozhodnutí z 31. 10. 2017 totiž ve výroku rovněž uvádí, že „za nevydávané nemovitosti včetně obytných budov přísluší dědičkám po oprávněné osobě náhrada podle zákona“. Situace zde nebyla taková, že by stěžovatelkám restituční nárok nenáležel; pouze nebylo možné dané nemovitosti vydat (kvůli tomu, že byly zastavěné). Kasační soud se tedy s ohledem na shora vymezenou spornou otázku zabýval povahou části výroku o náhradě za nevydané nemovitosti a vztahu uvedených podílů na nevydaných nemovitostech k této části výroku.

[11] Co se povahy části výroku o náhradě týče, dospěl kasační soud k závěru, že tato část výroku žádné právní účinky nemá. Dle § 9 odst. 4 zákona o půdě (který byl v daném případě použit) pozemkový úřad *rozhodne o vlastnictví oprávněné osoby k nemovitosti*. Pozemkový úřad dle tohoto ustanovení tedy nerozhoduje o náhradě za nevydanou nemovitost. Dále pak zákon o půdě v § 11a odst. 1 zakládá oprávněným osobám, jimž nelze nemovitost vydat, nárok na jiný pozemek. V § 14 odst. 1 zákon o půdě oprávněným osobám přiznává právo

na náhradu za obytné budovy. V § 16 odst. 1 zákon o půdě oprávněným osobám, kterým nelze vydat nemovitost ani poskytnout jiný pozemek, zakládá právo na peněžitou náhradu. Nároky na náhradu (čímž kasační soud zjednodušeně označuje nárok na jiný pozemek, náhradu za obytné budovy i právo na peněžitou náhradu) proto zakládá přímo zákon. Odborná literatura z těchto důvodů uvádí, že rozhodnutí o nevydání pozemku nemusí výrok o náhradě vůbec obsahovat či případně, že jej dokonce obsahovat ani nesmí (Příkopa, V. *Restituce podle zákona o půdě*. 1. vydání. C. H. Beck, 2020, s. 20 a tam odkazovaná literatura).

[12] Dále se kasační soud s ohledem na uplatněnou kasační argumentaci zabýval tím, zda může mít nějaký právní účinek zamítavý výrok s určením podílů jednotlivých stěžovatelek. Je totiž otázka, zda je možné se na věc dívat tak, že zamítavý výrok na vydání nemovitostí určil podíl jednotlivých stěžovatelek na nevydáváných nemovitostech a následně v tomto podílu stěžovatelkám ze zákona vznikají nároky na náhradu. Ani tento výklad však kasační soud za správný nepovažuje. Ze zamítavého výroku žádná práva neplynou. Tedy zamítavý výrok by měl úplně stejný význam, i pokud by v něm žádné podíly určené nebyly. Určitá práva by mohla plynout pouze ze souvisejícího pozitivního výroku o náhradě; ten však (jak již bylo výše vysvětleno) žádná práva v tomto případě nezakládá. Rozhodnutí z 31. 10. 2017 tak pouze zamítlo návrh stěžovatelek na vydání nemovitostí. Práva na náhradu vznikají stěžovatelkám ze zákona, a to nikoliv v podílu určeném rozhodnutím z 31. 10. 2017, ale v podílu odpovídajícím zákonu či jiným právním skutečností. Podíl stěžovatelek tak může být bez omezení řešen v případných navazujících řízeních o náhradě; rozhodnutí z 31. 10. 2017 tyto podíly závazně neurčilo. Tomu odpovídá i usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1383/2005, podle něhož „*v případě zamítavého rozhodnutí pozemkového úřadu nemá rozsah spoluvlastnických podílů na nemovitosti, která se nevydává, žádný význam*“.

[13] Přisvědčit pak nelze ani argumentaci stěžovatelek ohledně samotných důvodů pro obnovu řízení. V tomto ohledu lze mít za to, že i pokud by snad uvedení podílů nějaké právní účinky mělo, nebyly by podmínky pro obnovu řízení splněny. Stěžovatelky primárně argumentují, že rozhodnutí z 31. 10. 2017 je právně vadné, jelikož krajský pozemkový úřad nevyčkal na vypořádání dědictví a nesprávně si otázku přechodu nároku posoudil sám. V tomto ohledu je nicméně třeba zdůraznit, že k nápravě právních vad obnova řízení neslouží. Ta slouží k nápravě vad skutkových, a to pouze některých. Správní řád v § 100 odst. 1 upravuje materiálně tři samostatné důvody pro obnovu řízení. Řízení lze obnovit, pokud: (i) *vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit*; (ii) *[se] provedené důkazy ukázaly nepravdivými* či (iii) *bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno*. První a třetí důvod zřejmě v úvahu nepřipadá. Usnesení o dědictví v době původního řízení neexistovalo a rozhodnutí z 31. 10. 2017 nebylo postaveno na rozhodnutí, které bylo později zrušeno či změněno. Ani druhý důvod na věc nedopadá. Není zde žádný důkaz, který se ukázal být nepravdivým. Stěžovatelky chtějí řízení obnovit z toho důvodu, že jejich dědictví mělo být rozdílně vypořádáno usnesením o dědictví, které soud vydal skoro tři roky po rozhodnutí z 31. 10. 2017. Stěžovatelky proto fakticky chtějí, aby bylo vydáno nové rozhodnutí, které zohlední změnu okolností, k níž po vydání rozhodnutí z 31. 10. 2017 došlo. Nové rozhodnutí zohledňující změnu okolností lze vydat za podmínek dle § 101 správního řádu. Nejvyšší správní soud pak již ve své judikatuře vysvětlil, že: „*Nepamatuje-li zákonná úprava*

pokračování

na potřebu vydat nové rozhodnutí při změně okolností (rozhodování cum clausula rebus sic stantibus), nelze takový nedostatek obejít výkladem práva“ (rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2004, čj. 6 Ans 1/2003-101, č. 652/2005 Sb. NSS). Každopádně platí, že obnova řízení k zohlednění změny okolností z povahy věci neslouží. K výše uvedenému lze dodat, že stěžovatelkám tím nejsou žádná práva upřena. Pokud skutečně ke změně jejich podílů došlo, nic jim nebrání se případných nároků na náhradu domáhat ve změněném stavu. Jak bylo výše vysvětleno, uvedení podílů v rozhodnutí z 31. 10. 2017 nijak právně závazné není. I pokud by navíc závazné bylo, nebránilo by to samo o sobě tomu, aby byly podíly stěžovatelek (po vydání rozhodnutí) měněny. Nepřipuštění obnovy řízení proto stěžovatelkám není ve svém důsledku v tomto směru jakkoliv na újmu. Lze tedy uzavřít, že závěry městského soudu v dané věci obstojí.

IV. Závěr a náklady řízení

[14] Kasační stížnost není s ohledem na výše uvedené důvodná, a Nejvyšší správní soud ji proto dle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[15] O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelky neměly ve věci úspěch, a nemají proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. V případě žalovaného kasační soud nepřehlédl, že byl v řízení zastoupen advokátem a náhradu nákladů požadoval. V souladu s existující ustálenou praxí správních soudů však kasační soud neshledal jakýkoliv důvod, aby vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nepovažoval za běžnou úřední činnost. Nad rámec té tedy žalovanému žádné účelné náklady nevznikly, a proto mu soud náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal. Co se týče osoby zúčastněné na řízení, tak platí, že osoby zúčastněné na řízení mají dle § 60 odst. 5 s. ř. s. v řízení o kasační stížnosti právo jen na náhradu nákladů, které jim vznikly v souvislosti s plněním povinnosti, kterou jim soud uložil. Osobě zúčastněné na řízení soud žádnou povinnost neuložil, a právo na náhradu nákladů řízení jí proto nepřísluší.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 23. listopadu 2023

Milan Podhrázký
předseda senátu